

משרד הכלכלה והתעשייה
מינהל סחר חוץ

יפן

- סקירה כלכלית -

ינואר 2020

רקע ונתונים כלליים¹

שטח: 377,915 קמ"ר (63 מתוך 254)

ישראל 20,770 קמ"ר (154 מתוך 254)

אוכלוסייה: 126.5 מיליון

עיר בירה: טוקיו

משטר: ממשלה פרלמנטרית עם מונרכיה חוקתית

ראש ממשלה מכהן: Mr. Shinzo Abe

שפה רשמית: יפנית

מטבע: ין יפני (JPY).

1 דולר - 113 ין (דצמבר 2018) השער בין שני המטבעות עלה ביותר מ-25% מאז 2011.

גאוגרפיה: מזרח אסיה, שרשרת איים בין צפון האוקיינוס השקט והים היפני, מזרחית לפנינסולה הקוריאנית, המורכבת מ-4 איים מרכזיים. יפן היא המדינה שנרשם בה המספר הגבוה של רעידות אדמה בעולם, לאור הימצאותה ב"טבעת האש" המכילה 90% מרעידות האדמה ו-75% מהרי הגעש בעולם.

¹ CIA The World Factbook ,The World Bank

אינדיקטורים כלכליים מרכזיים לשנת 2018²

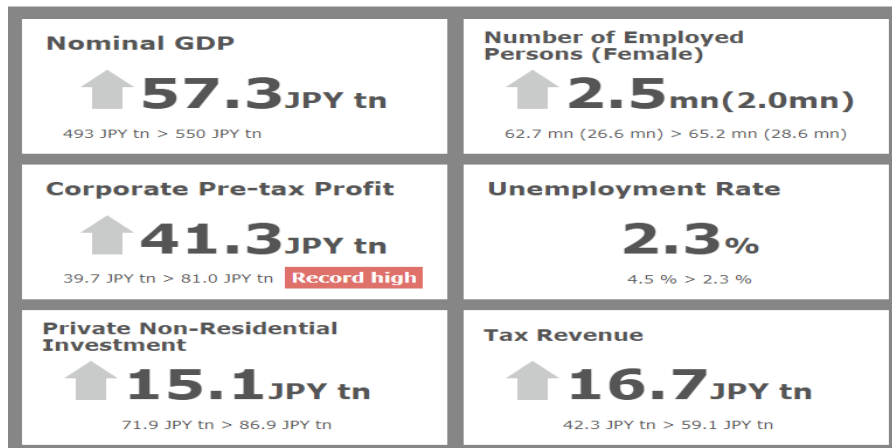
ישראל	יפן	אינדיקטור
369.84	4,970	תמ"ג נומינלי GDP, current prices Billions of U.S. dollars
37,970	44,250	תמ"ג לנפש במונחי PPP Purchasing power parity; international dollars per capita
3.3% – 2018 3.5% – 2017 4% – 2016	0.8% – 2018 1.7% – 2017 1% – 2016	שיעור הצמיחה הכלכלית real GDP growth
0.8%	1.0%	שיעור האינפלציה Inflation rate, average consumer prices
3.9%	2.4%	שיעור האבטלה
49	39	קלות עשיית עסקים ציון בין 1-190 כאשר ציון נמוך מבטא תוצאה טובה
5.3 (16 בעולם)	5.5 (מדורגת במקום 9 בעולם)	מדד התחרותיות ציון מ-1-7 7 מבטא את הציון הטוב ביותר
AA-	A+	דירוג אשראי S&P

² IMF, The World Bank, World Economic Forum

רקע כללי / כלכלי

יפן הינה הכלכלה השלישית בגודלה בעולם, לאחר שכלכלתה רשמה שיעורי צמיחה מרשימים במהלך המחצית השנייה של המאה ה-20. אולם, זה למעלה משני עשורים שהיא מנסה להיפטר מדיפלציה, בזמן ששקועה בצמיחה ירודה. על מנת להחזיר את כלכלתה למסלול הנכון ממשלת אבה מיישמת את "תוכנית האבהנומיקס" - תוכנית שכוללת שלושה מרכיבים מרכזיים – הרחבה מוניטרית, הרחבה פיסקלית ורפורמות מבניות (לפירוט על התכנית ראו נספח). לפי פרסומים של ממשלת יפן- אלו תוצאות האבנומיקס נכון ל-2018³:

Abenomics keeps boosting Japan's economy¹ Setting the economy on course to overcome deflation and continue steady growth

פרט להשגת צמיחה ברת-קיימא הממשלה היפנית פועלת תחת תכנית **society 5.0** - פתרון בעיות חברתיות ביפן ע"י שימוש בטכנולוגיות מתקדמות ובנתונים. התוכנית תגדיל את התחרותיות ותסייע בייסוד חברה הפועלת למימוש הצרכים של האינדיבידואלים. הממשלה מכוונת להשתמש בטכנולוגיות החדשניות של 4.0 לפתרון בעיות חברתיות כמו הירידה בשיעור הילודה, הזדקנות האוכלוסייה, בעיות סביבתיות ואתגרים בתחום האנרגיה.

אתגרים בכלכלה היפנית: השנים של האבנומיקס אמנם מראות תוצאות אך עדיין בפני כלכלת יפן עומדים אתגרים רבים וידרשו שינויים נוספים במדיניות הכלכלית.

- **הזדקנות האוכלוסייה** - תוחלת החיים ביפן גבוהה (יותר מ-80), שיעור הילודה נמוך. ייקח זמן רב עד אשר יתייצב יחס בריא של שיעור מועסקים שמסוגל לממן את האוכלוסייה המזדקנת. היום עומד יחס המבוגרים – מעל גיל 65- לעובדים על 1:4 (כלומר מבוגר אחד נתמך ע"י ארבעה עובדים) אך לפי הערכה של ה-IMF היחס הזה ישתנה לרעה ועד 2025 יעמוד אותו היחס על 2:1. הזדקנות האוכלוסייה המביאה לגדול משמעותי בהוצאות וצמצום בכח העבודה (אוכלוסיית יפן הצטמצמה בין 2012-2017 ביותר ממליון איש וצפוי ע"פ דוח ה-IMF כי ב-25 השנה הבאות האוכלוסייה תצמצם

³ [/https://www.japan.go.jp/abenomics/about](https://www.japan.go.jp/abenomics/about)

- ב-25%), מביאים לשנוי מדיניות בתחומים שונים ביניהם רפורמות בפתיחת השערים למהגרי עבודה, קדום שלוב נשים בתעסוקה, רפורמות להגדלת הפריזון בתעשייה ועוד.
- **תנודות בכלכלה הגלובלית** - כלכלת יפן חשופה לתנודות בכלכלה העולמית ועליה להתאים את עצמה למעבר מתעשייה מוטת ייצור לתעשייה המתואמת למגמות העכשוויות המבוססות על DATA, IOT, AI. בנוסף מלחמות הסחר, מעמדה המתחזק של סין וחוסר הבהירות לגבי המדיניות האמריקאית מעודדים את יפן ליצור שותפויות כלכליות חדשות ולחתום על שורה של הסכמי סחר חופשי – בראשם; (1) הסכם הסחר החופשי שנחתם עם האיחוד האירופי ביולי 2018 ויביא להורדת המכסים של 95% מהסחורות הנסחרות בין יפן למדינות האיחוד. (2) הסכם ה-CPTPP שנחתם לאחר פרישתה של ארה"ב ע"י 11 מדינות Trans-Pacific במרץ 2018.
  - **המגזר הבנקאי** - הבנקים היפניים סבלו מחובות רעים רבים, נדרשו שנים כדי למחוק אותם.

חבל קנסאי

בעוד שמטרופולין טוקיו אחראי לכ-18% מהתמ"ג היפני, חבל קנסאי אחראי לשיעור דומה ולכ-17% מהתמ"ג של יפן. התוצר של קנסאי הוא כ-860 מיליארד דולר ושווה ערך לתוצר של הולנד. חבל קנסאי שוכן במערב האי הונשו שהינו האי המרכזי של יפן וביחד עם משולש הערים אוסקה-קיוטו-קובה כולל אוכלוסייה של 22 מיליון נפש. משולש הערים אוסקה-קיוטו-קובה נמצא כ-500 קילומטרים מערבית מטוקיו ומרכז אוכלוסייה של 19 מיליון תושבים. משולש הערים הינו האזור העירוני התשיעי הכי מאוכלס בעולם. החבל מהווה יעד מסחרי וכלכלי חשוב לחברות זרות רבות כדוגמת פנסוניק, קיוסרה, קוואסאקי וכן חברות פארמה מיצובישי טנדה שרכשה בשנה האחרונה את חברת נוידרום הישראלית בסכום של כ-1.1 מיליארד דולר. היסטורית, קנסאי הוא האזור ביפן אשר נפתח ראשון לקשרים מסחריים עם מדינות זרות. בקנסאי ישנם משרדים של כ-219 חברות זרות כגון IKEA, P&G, נסטלה, TATA, CTrip, כרבע מהחברות הזרות בקנסאי הן אמריקאיות. חשיבותו של חבל קנסאי, הביאה לפתיחת נציגות כלכלית של משרד הכלכלה והתעשייה בשנת 2015 הממוקמת בעיר אוסקה. הנציגות בקנסאי מנוהלת על ידי הנספח בטוקיו ופועלת רבות באזור תוך מיקוד בתחומי הרכב והחקלאות. בשנת 2025 אוסקה תארח את תערוכת ה-expo העולמית.

תעשיות בולטות/ מאפייני כלכלת יפן⁴

נתוני סחר

שנה	סכום יצוא לעולם במיליארדי דולרים	סכום יבוא מהעולם במיליארדי דולרים	גירעון מסחרי
2018	738.2	748.2	(10)
2017	698.1	617.5	80.6
2016	644.9	606.9	38

שותפות הסחר הגדולות לשנת 2018

יצוא

גירעון מסחרי במיליארדי דולרים	אחוז מסך היצוא של המדינה	יצוא במיליארדי דולרים	מדינה
(43.5)	19.4%	140.7	ארה"ב
(29.5)	19%	144.1	סין
20.43	7.6%	52.5	דרום קוריאה
32.6	5.1%	34.7	הונג קונג
7.2	4.2%	32.3	תאילנד

מוצרי היצוא העיקריים הם:

רכבים (14.9%), מוצרי מתכת (5.4%), מוליכים למחצה (5%), חלקי רכב (4.8%), מיכון לתחנות כוח (3.5%) וחומרי פלסטיק (#3.3)

⁴ הלמ"ס, Un Comtrade

יבוא

גירעון מסחרי במיליארדי דולרים	אחוז מסך היבוא של המדינה	יבוא במיליארדי דולרים	
(29.5)	24.5%	173.6	סין
(43.5)	11%	83.6	ארה"ב
(28.6)	5.8%	45.7	אוסטרליה
20.43	4.2%	32.1	דרום קוריאה
4.1	4.1%	33.8	ערב הסעודית

מוצרי היבוא העיקריים הם:

דלקים (16.1%), גז טבעי נוזלי (9.1%), ביגוד (3.8%), מוליכים למחצה (3.3%), פחם (2.4%)

סקטורים מרכזיים בכלכלה

פארמה ומכשור הרפואי

תחום מדעי החיים ביפן הינו אחד מתחומי היעד של הנספחות המסחרית בטוקיו. יפן סובלת משיעור גידול שלילי באוכלוסייה (-0.24%), שיעור ילודה נמוך במיוחד (כ-1.4 ילדים בממוצע) ותוחלת חיים ביפן גבוהה במיוחד (84 שנים). מצב בעייתי זה, הגורם להוצאות בריאותיות גבוהות ביפן ביחס למדינות אחרות - כעשרה אחוזים מהתמ"ג (כמעט כפליים מסין, למשל), מוביל את ממשלת יפן לחפש דרכים להתחדשות מערכת הבריאות ולפתיחת דלת לשיתופי פעולה בתחום, המגלגל מדי שנה כ-34 מיליארד דולר עם גידול שנתי של 3.8 אחוז.

בין יתר היוזמות אותן מוביל הממשל היפני-

- הקמת מרכזי חדשנות בתחום הרפואה – במספר בתי חולים הוקמו מרכזי מחקר לחדשנות בתרופות. מרכזים אלו נפתחו בחסות משרד הבריאות ביפן, משרד הכלכלה ומשרד החינוך והמדע.
- תכנית לצמצום רגולציה לפיתוח תרופות חדשות – 15 בתי חולים נבחרו לבחון צמצום זמני תקופת הניסיון (הפחתת חמש שנים) לתרופות חדשות על מנת לנסות להתחרות באירופה וארה"ב בפיתוח תרופות.
- קידום מחקרים בינלאומיים המתבצע בשיתוף פעולה עם סין וקוריאה.
- בשל אחוזים גבוהים של אוכלוסייה מזדקנת ביפן, אחת מהבעיות שנוצרות הינה עומס על בתי החולים וביפן מנסים לייצר פתרונות לטיפול לא פולשניים, לטיפול אחרי אישפוז ויכולת ניטור וזיהוי מוקדם, בכללם שימוש רב בפתרונות דיגיטליים. אחת היוזמות הינה הקמה של עשרה בתי חולים מבוססי טכנולוגיית בינה מלאכותית עד שנת 2022.

גורמים אלו מהווים הזדמנות פז לחברות ישראליות, שביכולתן לספק פתרונות שיסייעו לצמצם עלויות במערכות אלה ולייעל את המענה לצרכים הייחודיים במדינה.

בטחון מולדת וסייבר

יפן נחשבת לאחת מהמדינות הבטוחות ביותר בעולם. אחוז פשיעה נמוך באופן יחסי ואיום טרור נמוך גם הוא. מצב זה נוצר בעיקר בשל חוקתה הפציפיסטית של יפן והרצון לשמירת איזון במדיניות החוץ שלה. עם זאת בשנתיים האחרונות אירעו מס' התרחשויות שבעקבותיהם נוצרו שינוי בקבלת מרכיבים אבטחתיים באומת השמש העולה. נושא ההגנה מפני התקפות הסייבר צובר תאוצה רבה בתקופה האחרונה בקרב ממשלת יפן וחברות יפניות, אשר מבינות את הנזק הפוטנציאלי העצום שיכול להיגרם להן. המודעות בנושא הסייבר עולה ומוקמים גופי סייבר ממשלתיים חדשים וחברות בנות בתעשייה הממוקדות בסייבר. בקורים הדדים של ראשי הממשלות ושל שרי הכלכלה בשנים האחרונות הובילו לחתימה על הסכמי שת"פ בתחום הסייבר היוצרים קרקע נוחה לחברה הישראלית לפעול ביפן.

טכנולוגיה חקלאית

התעשייה החקלאית ביפן מהווה 1.4% מהת"י ורק 12% משטח יפן מיועד לחקלאות. עם זאת, מספר החקלאים ביפן נמצא בירידה תלולה - מ-2.6 מיליון חקלאים ביפן בשנת 2010 ל-1.75 מיליון חקלאים בשנת 2018 וגילם הממוצע של החקלאים הינו 66 שנים. מתוך חשש לעתידה של החקלאות היפנית ממשלת יפן נוקטת במדיניות הממוקדת במספר נושאים:

1. הטמעה של טכנולוגיות חקלאיות חדשניות להגדלת האפקטיביות והרווחיות, כמו גם טכנולוגיות שיווק וניהול- בין היתר חקלאות מדייקת, מכוונת חקלאיות אוטונומיות.
2. שינוי מבנה האיגודים החקלאיים והפרטתם מעודדת תחרות לשירותים אשר ניתנים לחקלאיים.

לישראל תדמית טובה בכל הקשור לטכנולוגיות חקלאיות ופיתוח זנים של גידולים חקלאיים אפקטיביים. החברות היפניות הפועלות בתחום מחפשות טכנולוגיות ישראליות בעיקר: IT, AI, IOT, וסנסורים מתקדמים.

רכב

יפן הינה מעצמת על בתחום הרכב והיא מרכזת בתוכה פעילות של מספר חברות ענק כמו טוטה, מיצובישי, הונדה, מאזדה, ניסאן, סוזוקי, סובארו וכן יצרנים וספקים המשתתפים בתהליך הייצור של המכוניות וחלקים. יפן היא יצרן הרכב השלישי בגודלו בעולם אחרי סין וארה"ב, עם ייצור של 9.2 מיליון מכוניות ב-2016 (4.6 מיליון ליצוא). עם השנוי העולמי בתעשיית הרכב ל- CASE – Connectivity, Autonomous, Shared & Service, and Electric- ומחפשת דרכים להשאר מובילה בשוק. חברות יפניות הפועלות בתחום מבקשות לאתר טכנולוגיות ישראליות רלבנטיות בעיקר בתחומים הללו: בינה מלאכותית, הפחתת צריכת אנרגיה, deep learning, רכב אוטונומי, סנסורס, טעינה של רכבים חשמליים, בטריות, סייבר.

תקשורת

גודל שוק התקשורת היפני מוערך ביותר מ-100 מיליארד דולר; 40 מיליארד דולר בחומרה, 20 מיליארד דולר בתוכנה ו-40 מיליארד דולר בשירותים. חלקה של תעשייה זו ביפן הינו 8.7%. התעשייה מאופינת בהוצאות ובהשקעה גדולה במו"פ, וכוללת שחקנים מובילים בתחומים שונים: חומרה, תוכנה, אינטרנט, סחר אלקטרוני, ציוד תקשורת ושירותי מחשב.

מוצרי הצריכה

יפן היא אומה המובילה בתחום הצרכנות. העם היפני עדיין משתמש במרבית הכנסותיו על הוצאה לקניית מוצרי צריכה. כ-80% מההכנסות מיועדות למוצרי צריכה שזה גבוה בהרבה ביחס למדינות מפותחות אחרות. מגמות עולות ויורדות בקצב מסחרר והן מכתיבות את הקצב לשאר אסיה ומקצוענים צעירים הם סגמנט עיקרי לקמעונאים. עם זאת, בשל מקבלי ההכנסה העיקריים הם בני 60 ו-70 זה הופך אותם לשכבת הגיל הצורכת העיקרית.

הסכמי בילטרליים משמעותיים של יפן עם יתר מדינות העולם

גוש סחר: CPTPP (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership)
ארגונים בינ"ל:

- OECD : כן (אפריל 1964)

- WTO : כן (ינואר 1995)

מדינות שאיתן ליפן יש הסכם סחר בתוקף (FTA):

שנת חתימה על ההסכם	מדינה
2016	מונגוליה
2015	אוסטרליה
2012	פרו
2011	הודו
2009	ASEAN
2009	ויאטנם
2009	שווייץ
2008	הפיליפינים
2008	ברוניי
2008	אינדונזיה
2007	תאילנד
2007	צ'ילה
2006	מלזיה
2005	מקסיקו
2002	סינגפור

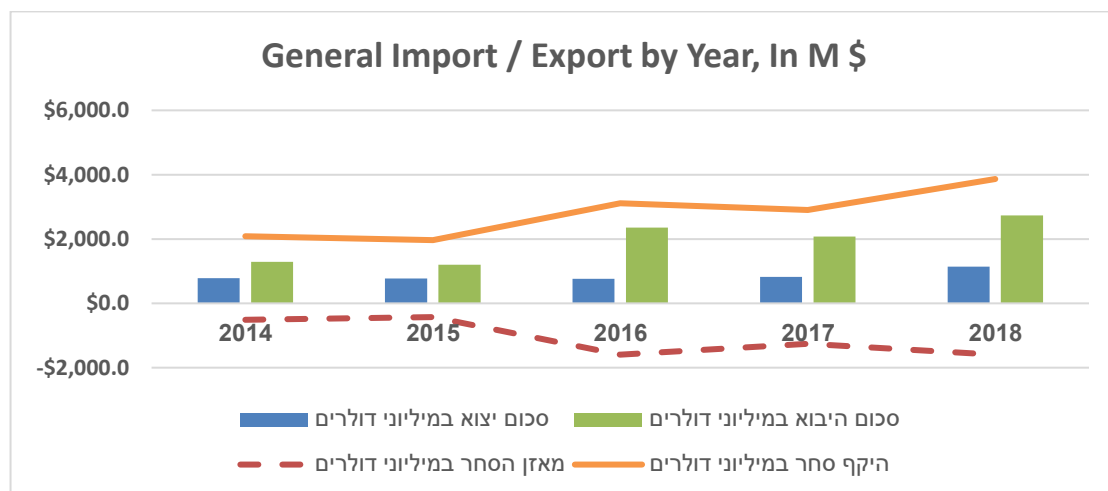
הסכם נוסף נחתם עם האיחוד האירופי נכנס לתוקפו בפברואר 2019 וכן, מתקיימים מגעים מתקדמים להגעה להסכמי סחר עם מועצת שיתוף הפעולה של מדינות המפרץ (GCC) ודרום קוריאנה.

יחסי סחר ישראל - יפן

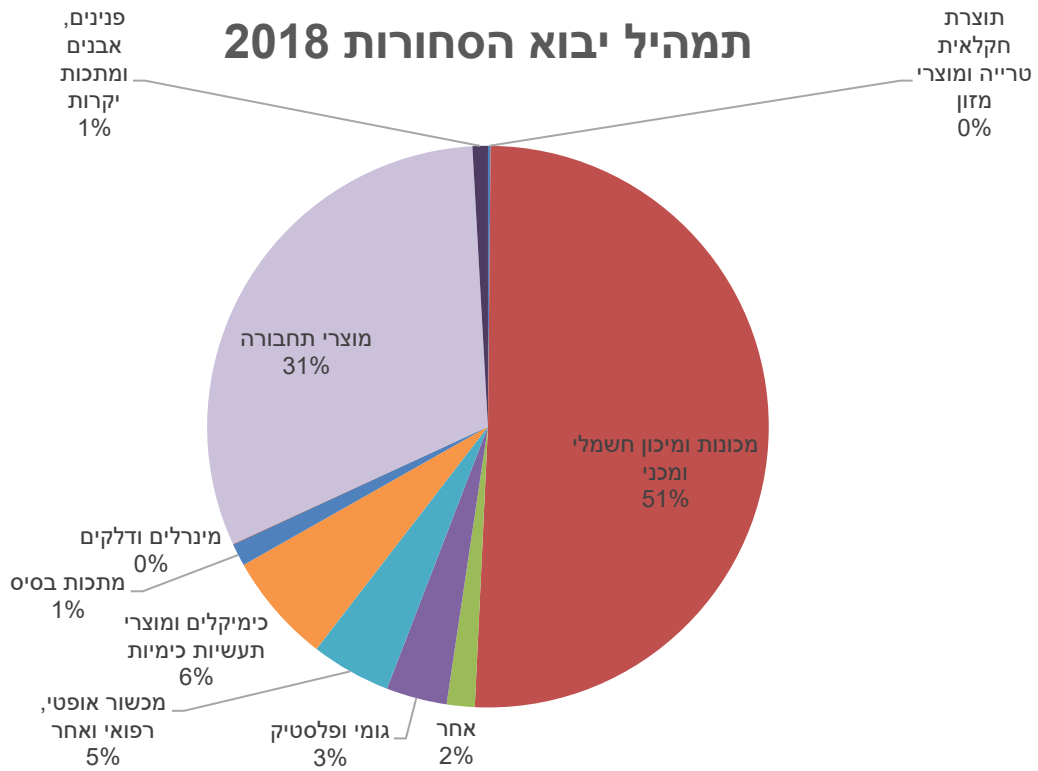
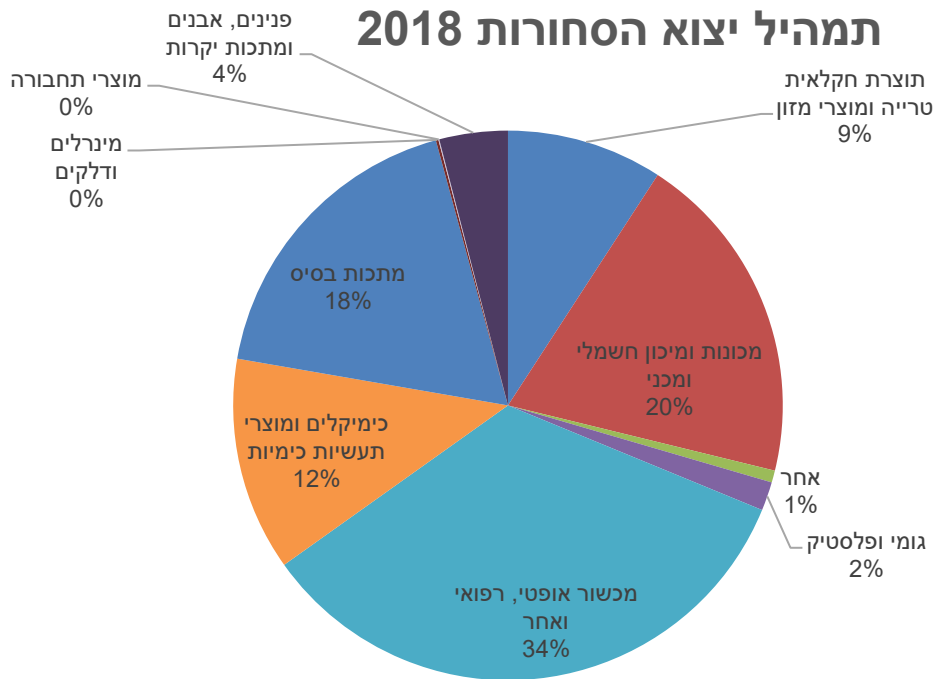
יצוא הסחורות הישראלי ליפן הינו יחסית מגוון והענפים המובילים הם: מכוניות ומכשירים מכניים, ציוד חשמלי, מכשירים וכלים אופטיים, מכשירים רפואיים, מוצרים כימיים ותכשירי מזון מעובדים.

הענפים המובילים ביבוא הם: מכוניות ומכשירים מכניים, ציוד חשמלי וכלי רכב. היקף הסחר לשנת 2018 עומד על 3.8 מיליארד דולר (גדול של 31% לעומת 2017) - יצוא 1.136 מיליארד דולרים (גדול של 38.5% לעומת 2017), יבוא 2.72 מיליארד דולר (גדול של 30% לעומת 2017).

שנה	סכום יצוא במיליוני דולרים	אחוז היצוא מתוך סך היצוא הישראלי	סכום היבוא במיליוני דולרים	אחוז היבוא מתוך סך היצוא הישראלי	מאזן הסחר במיליוני דולרים	היקף סחר במיליוני דולרים
2014	\$787.7	1.14%	\$1,294.0	1.79%	-\$506	\$2,082
2015	\$768.8	1.20%	\$1,196.3	1.93%	-\$427	\$1,965
2016	\$759.0	1.25%	\$2,354.2	3.58%	-\$1,595	\$3,113
2017	\$820.7	1.34%	\$2,081.5	3.01%	-\$1,261	\$2,902
2018	\$1,136.4	1.84%	\$2,729.5	3.56%	-\$1,593	\$3,866

סקטורים עיקריים⁵

⁵ הלמי"ס

היקפי המסחר של ישראל עם יפן היו מצומצמים יחסית לאורך שנים רבות, בין היתר עקב הרגישות היפנית לנושא החרם הערבי. עם זאת, לאור קיפאון כלכלי שחוותה יפן בשנים האחרונות, מוביל ראש ממשלת יפן הנוכחי, שינו אבה (Abe), מדיניות של אימוץ חדשנות מגורמי חוץ, תחת השם Open Innovation: אם עד לפני מספר שנים התעשייה היפנית פיתחה את כל הטכנולוגיות בתוך החברה עצמה, מתוך מניעים תרבותיים בעיקר, היום נפוץ השיח של open innovation- איתור של חדשנות טכנולוגית ממקורות חיצוניים לחברה. התעשייה המקומית מבינה כי ניתן להקטין בכך את הסיכון הכרוך בפיתוח תחומים חדשים והחברות היפניות רואות בכך ערך מוסף רב.

עידוד החדשנות ע"י הממשלה היפנית בראשות שינו אבה, הינו חלק חשוב ממשנתו הכלכלית-האבהנומיקס', שנועדה להחיות את הכלכלה היפנית. לפי אבה, יפן תהיה המדינה הידידותית ביותר לחדשנות עד 2020. ישראל נכנסת היטב לתוך מטרה מוצהרת זו, זאת כיוון שהיא נתפסת הן על ידי הממשל היפני והן על ידי המגזר העיסקי כמקור חשוב לטכנולוגיות חדשניות. אם עד לפני מספר שנים חברות יפניות רבות חששו מקידום הקשרים עם ישראל בשל חשש מהחרם הערבי היום נאמר בריש גלי כי "מותר ואף כדאי לעשות עסקים עם ישראל" כך נכתב בדו"ח סיכום הביקור של משלחת ה'קידנרן'- אגוד התעשיות היפניות בישראל ב-2014.

כפועל יוצא, ניתן לזהות מגמה ברורה של התחממות יחסים בין ישראל ויפן בחמש השנים האחרונות. השוק היפני נפתח בפני חברות ישראליות ואנחנו רואים עלייה גדולה בהיקף יצוא הסחורות הישראלי ליפן. ההשקעות היפניות בישראל במהלך החמש השנים האחרונות עולות על 7 מיליארד דולר וכוללות עסקאות גדולות. בשנת 2019 נרשמו 53 השקעות יפניות בישראל לעומת 28 השקעות בשנת 2018 – גידול של 90%.

מספר החברות היפניות שפותחות משרדים בישראל גדל ליותר מ-70, היקף במספר ביקורי בכירים יפנים בישראל, הן בכירי ממשל והן חברות פרטיות.

ביקורים הדדיים תכופים של ראשי הממשלה ושל שרי הכלכלה (ראש ממשלת ישראל ביפן- מאי 2014, שר הכלכלה היפני בישראל- יולי 2014, ראש ממשלת יפן בישראל- ינואר 2015, מאי 2017, שר הכלכלה היפני בישראל מאי 2017, שר הכלכלה הישראלי ביפן נובמבר 2017, שר הכלכלה היפני בישראל ינואר 2019) מדגישים גם הם את הרצון ליצור פעילות משותפת ולעלות את רמת היחסים, זאת מתוך הבנה ששתוף הפעולה בין חברות יפניות לישראל יוצר סינרגיה- היכולות הישראליים והיפניות הינן משלימות: מצד אחד היכולות הישראליים בתחום החדשנות והיזמות ומהצד השני היכולות הטכנולוגיות היפניות בתחום הייצור ואיכות המוצר.

הסכמי סחר הדדיים בין ישראל ויפן:

שנת חתימה על ההסכם	שם ההסכם
2019	מזכר הבנות לשתף בתחום הבריאות הדיגיטלית בין משרדי הכלכלה
2018	מזכר הבנות לשתף בתחום הסייבר בין משרד התקשורת היפני ומערך הסייבר הישראלי
2017	הסכם הגנה וקדום השקעות
2017	מזכר הבנות לשתף בתחום הסייבר בין משרדי הכלכלה
2017	מזכר הבנות לשתף בין משרדי התחבורה
2017	הצהרה משותפת להקמת ה-JIIN Japan Israel Innovation Network
2017	חתימה על ה-TOR ותוכנית העבודה
2017	מזכר הבנות בין משרד הכלכלה והתעשייה הישראלי ובין meti Kansai (משרד הכלכלה של יפן באזור קנסאי)
2017	הסכם עם ה-JOIN Japan Overseas Infrastructure Investment Corporation for Transport & Urban Development (JOIN) הכלכלה הישראלי
2015	הסכם שמים פתוחים
2014	מזכר הבנות למו"פ תעשייתי
2012	הצהרה על שיתוף פעולה כלכלי בתחומי ה-ICT, מוצרי צריכה אלקטרוניים ופתרונות טכנולוגיים ותעשייתיים אחרים, בין לשכת המסחר והתעשייה של אוסקה (OCCI) למשרד הכלכלה
1993	הסכם למניעת כפל מס

השקעות של חברות יפניות במשק הישראלי:

מספר עסקאות משמעותיות בין חברות יפניות לישראליות: כ-7 מיליארד דולר הושקעו עי חברות יפניות בחברות ישראליות ב-5 השנים האחרונות. ב-5 השנים האחרונות מוערך כי היפנים השקיעו כ-2% מכלל ההשקעות בטכנולוגיה בישראל. ההשקעות היפניות בישראל לשנת 2017 הסתכמו בכ-1.2 מיליארד דולר – זינוק של פי 25 בקירוב בהשוואה להיקף השנתי לשנת 2015; בשנת 2019 נרשמו 53 השקעות יפניות בישראל לעומת 28 השקעות בשנת 2018 – גידול של 90%.

תובנות נספח

חמישה צעדים להצלחה עסקית בשוק היפני:

1. העדפה למוצר מוגמר עם הצלחה מוכחת עדיף בשוק האמריקאי – יפן המחוברת לארה"ב, נוהגת לאמץ מוצרים שהצליחו בארה"ב. על כן, חברות בעלות מוצר מוגמר או בתהליכים מתקדמים עם השוק האמריקאי יזכו לקבלת פנים חמה יותר.
2. נוכחות מקומית, עדיפות לנוכחות משולבת יפנית- ישראלית. לאור פערי התרבות הגדולים – נציג מקומי הינו הכרחי להצלחה ביפן יותר ממקומות אחרים וזאת בשל פערי התרבות הרבים שיש.
3. סבלנות, סבלנות, סבלנות – קבלת החלטות, היכולת לשינוי הינן תכונות "מאתגרות" ביפן ועל כן יש להיעזר בסבלנות ולהבין את התהליך.
4. לדעת/להבין/להרגיש מתי זה לא – יפנים לא אומרים לא, ועל כן יש לחוש ולהבין מתי זה לא על מנת לא ליצור מורת רוח מצד הישראלי. היפנים יכולים למשוך זמן, ובסוף ומשאבים וזמן יקר יתבזבזו.
5. מערכת יחסית מושתתת אמון/שרות – החוזה נחתם והעבודה ה"אמיתית" מתחילה, מרגע זה מערכת היחסים מושתתת על אמון ונאמנות מוחלטת מצד אחד ומצד שני תודעת שירות גבוהה מאוד. הציפיות של היפנים הינן כי השרות הניתן יהיה כפי שהם נותנים, כלומר הלקוח תמיד צודק ועל כן יש לשרתו בכל נדבך, כל טעות מתוחקרת עד הקצה על מנת לא לבצע אותה בשנית, כל שינוי במוצר/ בשרות יתבקש אישור מחדש וכדומה.

נספח תוכנית האבנהומיקס-

מאפיינים מרכזיים של כלכלת יפן לפני "האבנהומיקס":
צמיחה חלשה (ממוצע של פחות מ-1% למעלה משני העשורים האחרונים), דפלציה מושרשת, חוב ציבורי מתנפח.

צעדים מרכזיים של "האבנהומיקס" - שלושת החיצים:
הרחבה מוניטרית – הבנק המרכזי מיישם הרחבה מוניטרית כמותית ואיכותית ובתחילת השנה הוריד את שיעור הריבית לטריטוריה שלילית.
הרחבה וגמישות פסקלית – הממשלה העבירה מספר רפורמות פסקליות גדולות.
רפורמות מבניות – הממשלה מקדמת סדרה של רפורמות כדי להתמודד עם תופעת ההזדקנות (כגון, הגדלת השתתפותן של נשים בשוק העבודה) וכדי לחזק את היעילות בסקטורים ריכוזיים (כגון, הגדלת מספר השחקנים בסקטור האנרגיה)

התקדמות ה"אבנהומיקס"
תחזיות של צמיחה מוערכות מחדש כלפי מעלה (הערכה של כ-1.1% צמיחה לשנת 2018) האבטלה נמצאת בשפל (-3%-2) ניצנים של אינפלציה- הערכה ל-1.2% לשנת 2018 ליברליזציה בסקטורים ריכוזיים (כניסת 250 שחקנים לשוק החשמל הקמעוני) בעיה עיקרית ביפן היא המשך הגרעון במאזן הסחר היפני, למרות ירידת ערך המטבע בשנה האחרונה. יבוא האנרגיה הפך לגורם מעיק ועד אשר יחזרו תחנות הכוח הגרעיניות לספק אנרגיה בכמות משמעותית, ימשיך יבוא האנרגיה להוות פקטור במאזן הסחר היפני.

נספח- עוגנים מרכזיים במסגרת הידוק היחסים בין ישראל ליפן:

1. **בדצמבר 2013** ביקר ביפן מנכ"ל משרד הכלכלה, עמית לנג, בביקור רשמי ובעקבות הביקור הגיעה לישראל, בפברואר 2014, משלחת של הקייידנרן (התאחדות התעשיינים היפנית).
2. **ביקור רוה"מ**: במאי 2014, ביקר רוה"מ בנימין נתניהו ביפן ונפגש עם ראש ממשלת יפן, שינזו אבה. ראשי הממשלות חתמו על הצהרה משותפת, במסגרתה הצהירו על כוונותיהם ליצור שותפות מקיפה על מנת להגביר את היחסים הבילטרליים בין המדינות.
3. **הסכם המו"פ**: ביולי 2014 נחתם בישראל שת"פ בתחום המו"פ התעשייתי על ידי שר הכלכלה היפני טושימיטסו מוטגי (Motegi) ושר הכלכלה הישראלי דאז מר נפתלי בנט. הסכם המו"פ מאפשר לחברות לאתר שותפים לפיתוח מוצר משותף במטרה להפנותו לשוק היפני או הישראלי. התכנית מעניקה תמיכה כספית בהוצאות המו"פ לפרויקטי המו"פ המשותפים שאושרו ע"י ועדה משותפת, כאשר רשות החדשנות מסייעת לחברה הישראלית לפי תנאי חוק המו"פ - תמיכה בעד 50% מהוצאות המו"פ - ומשרד ה-METI היפני מסייע לחברה היפנית לפי תנאיו - תמיכה כספית שיכולה להגיע לכדי 100% מהוצאות המו"פ.

4. **החלטת הממשלה** : בינואר 2015 ביקר בישראל ראש ממשלת יפן בליווי אנשי עסקים בכירים מיפן (יו"ר פנסוניק, יו"ר NEC ועוד). במקביל לביקורו ועל רקע מגמת ההתקרבות ביחסים בין המדינות, התקבלה ביום 4/1/2015 החלטת ממשלה המשקפת תוכנית כלכלית המקיפה את כל משרדי הממשלה הרלבנטיים לבניית שותפות בין המדינות. בהחלטת הממשלה נקבע יעד למשרד הכלכלה והתעשייה לחיזוק הפעילות העסקית ביפן, בין היתר באמצעות קיום אירועים וימי טכנולוגיה ישראלית; השתתפות של חברות ישראליות בתערוכות; קידום השקעות של חברות יפניות בישראל; עריכת סמינרים להכשרת יצואנים ליפן ופתיחת שלוחה של הנספחות המסחרית ליפן באוסקה (אשר תהא אחראית על מערב יפן).
5. **פתיחת המשרד באוסקה** : בהתאם, המשרד הכלכלי באוסקה נחנך בחודש נובמבר 2015 ומאויש על ידי יועץ מקומי קבוע ו-2 עובדים נוספים. פעילות המשרד באוסקה, בראשות הנספחת הכלכלית ליפן, כבר מייצרת הצלחות כאשר בחודש מרץ 2016 נחתם הסכם שיתוף פעולה בין ה-METI במחוז קנסאי לבין משרד הכלכלה והתעשייה. כמו כן, הוקם פורום ישראל-יפן המתכנס אחת לשבועיים לדון על משלחות הדדיות ושתופי פעולה מגוונים.
6. **תכנית MNC** : תכנית נוספת של הרשות לחדשנות היא תכנית התאגידים הבינלאומיים. מדובר במסלול של שיתוף הפעולה במו"פ עם תאגידי ענק בינלאומיים לקדם פעילות מו"פ משותפת עם חברות ישראליות. כיום משתתפות בתכנית זו 10 חברות ענק יפניות, כאשר מחציתם הצטרפו לאחר קבלת החלטת הממשלה (במהלך 2016 - פוגיטסו, DNP, Yanmmar).
7. **דיאלוג כלכלי בין משרדי הכלכלה והתעשייה ובין ה-METI**, מתקיים מדי שנה דיאלוג כלכלי, ברמת פקידות בכירה, במטרה לחזק את קשרי הסחר. מאז 2017 התקיים הדיאלוג ברמת שרי הכלכלה. במהלך הדיאלוג הכלכלי הצדדים דנים בנושאים הקשורים לסחר בין המדינות כגון ייצוא, השקעות, מו"פ, רגולציה, סייבר ועוד, על מנת לקדם את שיתוף הפעולה בין המדינות ולהסיר חסמים מסחריים בהן נתקלים אנשי עסקים ישראלים ויפנים. בחודש יוני 2016, התקיים בישראל הדיאלוג הכלכלי השני. בשנת 2017 התקיימו שני דיאלוגים כלכליים ברמת שרים, בישראל עם הגעתו של ה-SEK לישראל במאי 2017 ובין- עם הגעתו של שר הכלכלה והתעשייה. בתחילת 2018 יתקיים דיאלוג כלכלי נוסף.
8. **ביקור שר הכלכלה, המסחר והתעשייה היפני בישראל, מאי 2017** - באופן חסר תקדים (בשל הגעתו של שר המט"י הקודם כשנתיים וחצי לפני כן) הגיע שר המט"י לישראל, הירושיגה סקו, לביקור בין שלושה ימים במאי 2017. במהלך ביקורו נפגש השר עם פרופ' אמנון שעשוע, מייסד מובילאיי, עם רוה"מ וכן קיים מפגש עם שר הכלכלה והתעשייה, מר אלי כהן. במהלך המפגש התקיים דיאלוג כלכלי וכן נחתמו שני הסכמים לחיזוק הקשרים הכלכליים בין ישראל ליפן. ההסכם הראשון הינו הצהרה משותפת הקוראת להגברת שיתוף הפעולה בין גופי ממשל ישראלים, ארגונים כלכליים וחברות ישראליות ויפניות במגוון תחומים. אחד ההישגים הבולטים בהצהרה הינו הקמת גוף שיאגד את כל הארגונים

- הכלכליים הרלבנטיים בישראל וביפן וישדרג את הפעילות הכלכלית המשותפת בעיקר בתחומי התעשייה המתקדמת: בינה מלאכותית, רובוטיקה, IOT, Autonomous Driving ועוד. בנוסף, חתמו השרים על הסכם שיתוף פעולה בתחום הסייבר. ההסכם קורא להגברת ההשקעות והפעילות המשותפת בתחום זה וקובע כי המדינות יערכו תכנית הכשרה משותפת, יקיימו סדנאות עבודה משותפות, מומחים ישראלים יתרמו למרכז המצוינות בתחום הסייבר המוקם ביפן, ועוד.
9. באותו שבוע במאי 2017 ביקרו בישראל שני שרים נוספים- השרה היפנית האחראית על המשחקים האולימפיים בטוקיו Ms. Tamayo MARUKAWA, 2020 (שהתחלפה בינתיים) וכן שר המדע והטכנולוגיה היפני, Mr. Yosuke TSURUHO. בקורי שני השרים התמקדו בטכנולוגיות סייבר ובהבנת האקוסיסטם הישראלי לקדום חדשנות.
10. **ביקור שר הכלכלה והתעשייה הישראלי מר אלי כהן ביפן, נובמבר 2017:** בנובמבר 2017 הגיע השר כהן עם משלחת רשמית שמנתה את מנכל משרדו, מנכל רשות החדשנות, המדען הראשי, מנכל מכון היצוא, נציג התאחדות התעשיינים ועוד לביקור ביפן מלווה במשלחת עיסקית מתחום הסייבר סקויריטי וכן משלחת של לשכת המסחר ישראל-יפן. השר נפגש עם שר הכלכלה היפני, ראשי המשק היפנים, ארגונים כלכליים וכן עם ראשי חברות יפניות מובילות המתענינות בהרחבת פעילות מול ישראל. במהלך ביקורו הושגו ההישגים הבאים:
- נחתמה הההארכה להסכם עם המטי קנסאי המהדקת את שתוף הפעולה ומייסדת מנגנון לייצור פרוטו-טייפים של מוצרים ישראלים ע"י חברות יפניות
  - חניכה של ה-JIIN-Japan Israel Innovation Network - חתימה על TOR - Terms of References - מסמך הבנות /תקנון הכולל את תפקידיו של הגוף ומטרותיו וכן את תכנית העבודה השנתית.
  - קיום דיאלוג כלכלי שני לשנת 2017 בהובלת שני השרים
  - חתימה על הסכם שת"פ עם ה-JOIN - Japan Overseas Infrastructure Investment Corporation for Transport & Urban Development (JOIN) לשתי"פ בפוריקטים תשתיתיים במדינות שלישיות והשקעות בחברות ישראליות
  - מימוש ראשוני של הסכם השת"פ בתחום הסייבר בין משרדי הכלכלה ע"י קיום ימי הדרכה וקבוצות עבודה משותפת למומחים ישראלים ויפנים.
11. **ביקור ראש הממשלה היפני בישראל, מאי 2018:** ראש ממשלת יפן מר שינוזו אבה ביקר בישראל ב-2018. אל ראש ממשלת יפן התלוותה משלחת של 11 מנכלים ונשיאי חברות יפניות גדולות. במהלך הביקור התקיימו מפגשים בין חברי המשלחת הבכירים ואנשי תעשייה בכירים ישראלים.
12. **פסטיבל ישראל-יפן הראשון, ינואר 2019:** שר הכלכלה היפני הגיע לביקור בישראל יחד עם משלחת שמנתה כ-200 נציגים מ-99 חברות יפניות גדולות וכן גורמי ממשלה רבים. המשלחת מנתה חברות סחר גדולות כגון חברות אלקטרוניקה, תקשורת ואינטרנט וכוללת שחקנים מרכזיים בכלכלה היפנית כדוגמת חברת התקשורת היפנית, NTT חברת טושיבה

וחברת היטאצ'י. הביקור כלל שלושה ימי פעילות ואורגן תחת פלטפורמת ה- הגייין- JIIN- Japan Israel Innovation Network- ביום הראשון אורגנו סיורי חדשנות וביקורים בחברות ישראליות מובילות בתחומי הסייבר, מדעי החיים, הבינה המלאכותית והמציאות המדומה. ביום השני- סמינר עסקי ברשות שני שרי הכלכלה וביום השלישי אירוע בו יתקיימו פגישות אישיות בין הנציגים היפנים והישראלים. עוד התקיימו במהלך השבוע דיאלוג כלכלי ברשות שני שרי הכלכלה לדיון בחיזוק הקשרים הכלכליים, מפגש של ראשי הארגונים החברים ב- לדיון בהמשך שתוף הפעולה ותוכנית העבודה לשנת 2019, מפגש בין תעשיינים בכירים ישראלים ויפנים בחסות התאחדות התעשיינים היפנית והישראלית וכן טקס חתימה על שורת הסכמים בין חברות ישראליות ליפניות.